

GOZOS EN HONOR DE NUESTRA SEÑORA DE GRACIA

Pues tu gracia liberal
todos tus devotos ven.
*Ya que nos dáis tanto bien,
libradnos de todo mal.*

Por gracia el cielo divino
escondió vuestra memoria
y á Villarreal por gloria
el hallazgo le previno:
soberano fue el destino
á favor de Villarreal.
Ya que, etc.

A la orilla del Mijares
vuestra habitación teneis,
en donde favoreceis
con prodigios á millares:
pues sois el quita-pesares
con un amor maternal.
Ya que, etc.

El que os visita con fé
en cualquier tribulación,
el consuelo en su aflicción
al punto logrado vé:
y en las tempestades, vé,
vuestro Iris celestial.
Ya que, etc.

Beber agua votó un mozo
del pozo de vuestra ermita,
y el mal le imposibilita
sacar el agua del pozo:
más vuestro afecto piadoso
le dió en la mano el pozál.
Ya que, etc.

Un cojo confía en vos,
y apenas la ermita vé,
estuvo sano del pie
y pudo andar con los dos:
para dar gracias á Dios,
os vino a ver puntual.
Ya que, etc.

Ojos, pechos, corazón,
y otros muchos accidentes,
se vió en casos diferentes,
curais á la devoción:
divino es vuestro blason,
pues curais tan liberal.
Ya que, etc.

Vuestras capas soberanas
curan á varios dolientes
calenturas pestilentes,
flujos de sangre y tercianas:

mercedes son soberanas
de vuestro manto real.
Ya que, etc.

Faltas y sobras cumplís
en consuelo de la Villa,
y ésta fiel se maravilla
de lo que la distinguís:
y pues aguas reprimís,
y concedéis sin igual.
Ya que, etc.

Villarreal, si tu mantienes
tu devoción y eficacia,
en esta Madre de Gracia
seguro todo lo tienes:
pues es de todos los bienes
un perenne manantial.
Ya que, etc.

Pues tu gracia liberal
todos tus devotos ven.
*Ya que nos dáis tanto bien,
libradnos de todo mal.*

V/. Pregueu per nosaltres, Santa Verge de Gràcia. R/. Perquè siguem dignes de les promeses de Jesucrist

ORACIO: Doneu-nos, Senyor Déu, a nosaltres els vostres servents perpètua salut de cos i ànima, i per la intercessió gloriosa de Madona Santa Maria sempre Verge, siguem deslliurats de la tristesa present i disfrutem de l'eterna alegria. Per Crist Nostre Senyor.

L'ERMITORI DE LA MARE DE DÉU DE GRÀCIA DE VILA-REAL

El primer document que ens parla d'un possible lloc de culte on ara s'alça l'ermita és de 1375. El Consell Municipal de Vila-real concedeix una subvenció al frare ermità Bernat Fabra per a construir una cel.la en el terme del poble. Remotament caldria identificar-la amb la tradicional "Coveta" de l'Aparició, on podia haver rebut culte per primera vegada l'antiga imatge gòtica de la Mare de Déu de Gràcia.

Segons s'ha suposat, la primitiva ermita estaria construïda exactament damunt de la Coveta, en el lloc que actualment aprofita per exposar el reduït Museu de la Patrona. Les seues característiques arquitectòniques així ho fan entendre. Al 1502 el Bisbe de Tortosa autoritza la celebració de la Missa i Oficis divins a l'ermita de Santa Maria de Gràcia. Cinc anys més endavant, es construeixen uns porxos i una placeta davant l'ermitori antic i entre 1507 - 1514 s'edifica l'actual església.

Paralitzades momentàniament les obres, serà el notari vila-realenc Pere Gil qui torna a impulsar-les fins al seu arrematament.

A finals del segle XVI, el Cronista Borrianenc Martí de Viciano indica que l'ermita ja disfrutava de certa antigüetat i al 1577 s'estableixen ací els frares alcantarins de manera provisional durant dos anys.

La imatge de la Mare de Déu passarà a venerar-se a partir de 1633 en el compartiment central d'un gran retaule de fusta, treballat per la prestigiosa família dels Ochando d'Almassora.

Tanmateix serà al segle XVIII quan l'ermita experimenta les obres de transformació i decoració més importants entre les realitzades fins els nostres dies.

Així al 1739 i a iniciativa de l'Administrador de l'ermitori, En Pasqual Llorens, es decora l'arc de separació entre la nau principal i el presbiteri amb un excel.lent relleu amb el tema de l'Anunciació de Maria que encara subsisteix. Es tracta d'un dels motius artístics més singulars de l'ermita. Es representa l'anunciació de l'àngel a Maria, emmarcant-se tota la composició per columnes i arquitectures i coberta amb un baldaquí al gust del barroc, daurat per Francesc Vitar.

Tres anys més tard, de bell nou els Ochando d'Almassora construeixen els dos primes altars laterals, dedicats a Sant Antoni Abad i a la Visitació de Maria a la seua cosina Santa Elisabet. A partir d'eixe moment les obres, construccions i reformes en l'ermitori correran sense sol.lució de continuïtat.

Al 1743 comença la construcció i reforma de les dependències de l'ermita per als capellans, l'Ajuntament i els Administradors. Mes endavant també es construirà un Calvari en les proximitats de l'ermita i l'any 1752 es pinta, daura i decora tot l'interior de l'església. L'any anterior s'havia decorat també el sostre del presbiteri amb bellíssims àngels portadors dels anagrames de la Mare de Déu. Aquestes pintures encara es conserven amb perfecte estat al seu lloc original.

Els darrers anys del segle XVIII encara veuran noves obres en les dependències de l'ermita. Així l'any 1776 es compona el paviment del vestíbul de la casa dels ermitans amb petits cantals de riu, formant alguns dibuixos amb els símbols marians, que encara es conserva; es col.loquen els sòcols de ceràmica de Manises a la Coveta i es dota l'altar major d'un frontal imitació de pedra.

Amb el segle XIX, l'Ajuntament de Vila-real i els Administradors tornen a preocupar-se per la conservació dels edificis i per la dotació d'objectes artístics. S'enllosa el paviment del temple amb lloses de marbre, es pinten dos rellotges de sol en la façana de l'edifici i s'instal.la al 1886 el pouet en la baixada des de la placeta cap al Riu de Millars. Eixe mateix any D. José Ramón Batalla col.loca a les seues expenses l'actual paviment de l'ermitori.

Encara al 1889, l'escultor castellanenc Tomás Viciano construeix els altars laterals de Sant Vicent Ferrer i Sant Antoni, tallant poc després les imatges dels seus titulars. Finalment, al 1897 es recomposa la decoració de la nau de l'ermitori.

El 1920, l'escultor de Vila-real José Ortells, realitza el popular "pastoret", un dels símbols del Termet, per ubicar-lo al mig de la basseta que s'hi troba al centre de la plaça frontera al Santuari. Precisament en aquest mateix ermitori el prestigiós escultor treballarà algunes de les imatges encarregades per distintes Confraries i Associacions Religioses de la població.

L'any 1936, a conseqüència de la guerra civil, l'ermita veu destrossada bona part del seu patrimoni, així com les imatges, pintures i altars. Els anys de la postguerra i a iniciativa de l'Ajuntament de la població, retorna el culte i es reconstrueixen imatges i altars. S'alça un nou retaule de fusta per a l'altar major, obra de Pedro Gil.

Pasqual Amorós i posteriorment Julio Pasqual Fuster realitzen l'actual imatge de la Mare de Déu de Gràcia, es reedifica el Calvari i es construeix un nou "peiró" de pedra, mentre que la façana del temple també experimenta algunes transformacions, posteriorment modificades.

Al 1986 tot el conjunt de l'ermitori experimenta profundes obres de rehabilitació i reforma, per tal d'adequar-lo a les actuals necessitats. Durant aquest any, per iniciativa de l'Ajuntament de Vila-real amb el recolzament de la Diputació de Castelló, el Santuari de la Mare de Déu de Gràcia veurà consolidada la seua antiga estructura, amb una sèrie d'obres considerades com les més importants entre les efectuades al llarg de tota la seua història. Les obres seran inaugurades solemnement el dia 4 de Setembre, coincidint amb l'inici de les festes de la patrona. Eixe mateix dia s'inauguren el Museu Etnològic Municipal i les Sales d'exposició del Legat de l'escultor Ortells.

Antoni Losas Latorre
Josep Miquel Francés Camús

Aquest Goigs son ja publicats al 1907 per Juan Bautista Candau en la seua història "La Gràcia en Villarreal". Posteriors reedicions no han respectat fidelment el text original. Ara es publiquen transcrits directament d'aquella publicació.

La present edició s'il.lustra amb un gravat de l'alcorí Julian Más (l'Alcora 1770 - Valencia 1837), autor també d'un gravat del Patró del poble Sant Pasqual conservat al Museu d'Etnologia de l'ermitori.

JUSTIFICACIÓ

500 exemplars sobre paper registre, editats per l'Il.lustríssim Ajuntament de Vila-real als obradors de Sighet, al Setembre de 1987.

En la Col.lecció de Goigs en lloanç de la Mare de Déu de Gràcia, patrona de Vila-real, aquests porten el número 2.